

og kyndigt, end man før har set i en dansk fremstilling – men på den anden side må man jo nok spørge sig selv, hvorfor den spanske krone ikke var i stand til at opretholde dette effektive styre. Her kan der måske særlig være grund til at pege på ét bestemt forhold, som forf. slet ikke tager i betragtning, nemlig nedgangen i ædelmetalproduktionen i Spansk Amerika i løbet af 17. årh. Da Spansk Amerika ikke havde stort andet end ædelmetal at tilbyde i handelen med Spanien, betød nedgangen i ædelmetalproduktionen, at samhandelen med Spanien gik stærkt tilbage. Dette var en faktor, som medvirkede stærkt til at svække det spanske centralstyre og ligesom isolere Spansk Amerika fra omverdenen.

I denne forbindelse kan også nævnes, at kronen blev mindre interesseret i at begrænse de store godsejeres jorderhvervelser. Ved betaling af en afgift (*composición*) til kronen kunne mere eller mindre lovlig jorderhvervelse blive legaliseret, og dette skete i løbet af det 17. årh. i en langt mere omfattende målestok, end forf.s korte bemærkninger (s. 73) lader forstå. Der lå heri én af forudsætningerne for dannelsen af de store *haciendas*, som netop synes at finde sted i 17. årh., i hvert fald i Mexico, hvor udviklingen er belyst gennem François Chevalier's undersøgelser.

Også på andre punkter kan forf.s synspunkter give anledning til debat. Når det f.ex. om udviklingen i 18. årh. hedder, at »Langt fra at være stillestaaende og forbenet fulgte den spanske Styrelse af Koloniriget med Udviklingen og kom ikke sjældent paa intelligent Maade Tidens Krav i Møde« (s. 129), må det nok siges, at således opfattede den velhavende *criollos*-befolkning i Spansk Amerika næppe kolonistyret. De følte sig netop i modsætning til et centralt kontrolleret styre, som ikke var sindet at give dem den medindflydelse i administrationen, som de mente at have krav på.

I sit forsøg på at yde den spanske kolonisering af Amerika retfærdighed kan det derfor ikke nægtes, at forf. kommer til at undervurdere de problemer, som det spanske styre i Amerika ikke formåede at løse. Men ved den stærke understregning af de positive sider i det spanske herredømme giver fremstillingen et både værdifuldt og tiltrængt bidrag til den sparsomme danske litteratur om Latinamerikas historie.

NIELS AMSTRUP

P. M. HOLT: *Egypt and the Fertile Crescent, 1516-1922*. London, Longmans, 1966. XII + 337 s. 42 sh.

Det er et forsømt emne professoren i arabisk historie ved School of Oriental and African Studies har taget op i denne bog. Den tyrkiske historieskrivning interesserede sig ikke stort for provinsernes historie, de nationale arabiske historikere har ikke følt sig tiltrukket af århundrederne under fremmedherredømme, arkiverne er endnu stort set uudnyttede. Vanskelighederne for den historiker, der vil skildre Ægyptens, Syriens og Iraqs historie under tyrkisk herredømme, fremgår med al tydelighed af litteraturlisten. Enkelte punkter, nemlig hvor der er berøring med Vesten, er grundigt udforsket, bedst dækket er Ægyptens historie i det 19. årh. På andre punkter må Holt fortrinsvis støtte sig til lokal-

historiske krøniker, der ikke har været genstand for en kritisk bearbejdelse.

Disse vanskeligheder afspejles nødvendigvis i bogen. Af de tre hovedafsnit, 1516-66, 1566-ca. 1800 og ca. 1800-1922, er det afgjort det første og det sidste, der er mest vellykket, mens forf. i det midterste afsnit har brugt umådelig mange sider på intriger omkring statholderskaberne i de forskellige provinser, der i deres isolation fra den kulturelle og sociale sammenhæng forekommer uendelig kedsommelige. Helt uden skyld i kedsommeligheden er forf. ikke, han må virkelig interessere sig for alle disse blodtørstige og intrigante pashaer, for der foreligger da i det mindste for det 18. årh.s vedkommende tilgængelige kilder til belysning af også sociale og kulturelle forhold, kilder der bl. a. er udnyttet i H.A.R. Gibb og H. Bowen: *Islamic Society and the West*.

Ikke blot i denne koncentration om den politiske historie, men også i sin behandling af kilderne virker bogen noget gammeldags. Når f. eks. to berettende kilder datering af en opstand i Bagdad afviger fra hinanden med fem år, konkluderer forf.: »The dating of the whole episode is very confused«. Det er noget foruroligende, at han derefter går over til at skildre opstandens forløb uden nærmere diskussion af kildegrundlaget – i det mindste det ene af hans forlæg må være mindre pålideligt, og den af forf. foretrukne datering, 1603-04, kan ikke være rigtig. Naturligvis er dateringen af en mindre opstand i en tyrkisk provinshovedstad en petitesse, men usikkerheden gør læseren skeptisk over for bogens mange andre detaljer.

Til trods for de anførte mangler, snæverheden i stofvalg og det ikke helt overbevisende forhold til de berettende kilder, vil bogen utvivlsomt for en årække blive stående som standardværket, i al fald for det 16.-19. årh.s vedkommende. Forhåbentlig vil den også blive en stadig påmindelse om, hvor langt der er igen, før Nærorientens nyere historie kan gøres til genstand for en både kritisk og udtømmende behandling.

NIELS STEENSGAARD

ARTHUR THOMSON: *Otidigt sängelag*. Skrifter utgivna av Institutet för rätts-historisk forskning. Serien I. Rättshistoriskt bibliotek. Band IX. Lund 1966. xii + 240 s. 15 sv. kr.

Afhandlingen er opdelt i to hovedafsnit. Det første og største, »Generella regler i lagstiftning och rättstillämpning«, omhandler såvel verdslig som kirkelig lovgivning og retspraksis om »otidigt sängelag« fra Magnus Eriksons Lands- og Stadslag og frem til gældende ret. Det andet hovedafsnit omhandler de specielle regler, som trådte i funktion, hvis en præst havde forsyndet sig mod tidens køns-moral.

Disse afsnit følges af 4 exkurser: Den første om præstestandens overenskomst af 1617 om kirke-disciplinen rummer en drøftelse af spørgsmålet, om denne overenskomst opnåede egentlig lovskraft, eller om den kun fik indrekirkelig betydning. I den anden exkurs gennemgås begreberne »mökränkning« og »lönska-läger« i retspraksis indtil loven af 1734. I og med denne lov forsvandt ordet »mökränkning« ud af lovgivningen, og forfatteren tilføjer parentetisk »och i praxis«, hvormed han formentlig tænker på retspraksis. I tredje exkurs under-